

11. Марін О.К. Конкуренція кримінально-правових норм : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / О.К. Марін. – К., 2001. – 15 с.

12. Сауляк С.Ф. Проблема конкуренции уголовно-правовых норм : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право» / С.Ф. Сауляк. – М., 1990. – 22 с.

13. Давидович І.І. Особливості призначення покарання за незакінчений злочин за наявності інших підстав для пом'якшення покарання / І.І. Давидович // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2013. – № 5 (139). – С. 94–103.

14. Архів Ленінського районного суду м. Вінниця. Справа № 212/4051/12 за 2012 рік.

15. Архів Першотравневого районного суду м. Чернівці. Справа № 1-226/09 за 2009 рік.

ЯРОШЕНКО О. Д.,

кандидат юридичних наук,
науковий консультант відділу консультантів
(Управління забезпечення діяльності
судової палати у кримінальних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ)

УДК 343.352.3

ГЕНЕЗИС ПОЛОЖЕНЬ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОМУ ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА АКТИВНИЙ ПІДКУП ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБОВОЇ ОСОБИ

У статті проаналізовано генезис положень національного законодавства про кримінальну відповідальність за активний підкуп публічної службової особи, починаючи з 2001 р. Особливу увагу приділено питанню дії закону в часі.

Ключові слова: *корупція, корупційний злочин, кримінальна відповідальність за підкуп службової особи.*

В статье проанализирован генезис положений национального законодательства об уголовной ответственности за активный подкуп публичного должностного лица, начиная с 2001 г. Особое внимание уделено вопросу действия закона во времени.

Ключевые слова: *коррупция, коррупционное преступление, уголовная ответственность за подкуп должностного лица.*

The article analyzes the genesis of the provisions of national legislation on criminal liability for active bribery of an official, since 2001. Author is gives special attention to the issue of the law at the time.

Key words: *corruption, corruption offense, criminal liability for bribery of an official.*

Вступ. Підкуп публічної службової особи як один із виявів корупції є однією із основних політичних проблем сучасного українського суспільства.

Проблеми кримінальної відповідальності за корупційні злочини досліджували відомі вітчизняні вчені: Л.П. Брич [4, с. 14–15], О.М. Грудзур [6], О.О. Дудоров [7, с. 92–99; 10], К.П. Задоя [8], Г.М. Зеленов [7, с. 92–99; 10], В.М. Киричко [9], М.І. Мельник [11], А.В. Мисливий [12, с. 7], В.І. Тютюгін [14], М.І. Хавронюк [15] та інші. Особливу увагу цьому питанню у своїх публікаціях приділив П.П. Андрушко [1, с. 90–101; 2; 3].

Постановка завдання. Метою статті є дослідження положень закону про кримінальну відповідальність у частині «активного підкупу» службової особи у зв'язку з прийняттям у 2001 р. Кримінального кодексу України (далі – КК України) та внесенням до нього численних змін і доповнень, оскільки на практиці може постати питання про зворотну дію внесених змін у часі.

Результати дослідження. 05 квітня 2001 р. Верховною Радою України був прийнятий новий КК України, який набрав чинності 01 вересня 2001 р. У ньому кримінальну відповідальність за активний підкуп службової особи законодавець установив у ст. 369 «Дача хабара». Згодом, у 2006 р., Верховною Радою України були ратифіковані основні міжнародні Конвенції у сфері боротьби з корупцією, зокрема 18 жовтня 2006 р. – Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (ETS 173) Ради Європи від 1999 р. та Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією Ради Європи від 1999 р., а також Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 2003 р. (підписана Україною 12 грудня 2003 р. у м. Меріда (Мексиканські Сполучені Штати)). До цього, 16 березня 2005 р., була ратифікована Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією Ради Європи від 1999 р. Отже, ратифікація Україною цих Конвенцій зумовлювала необхідність прийняття законів про внесення змін і доповнень до КК України, пов'язаних із приведенням його норм у відповідність до норм (стандартів), передбачених у Конвенціях.

Перші зміни до ст. 369 КК України були внесені з прийнятим Верховною Радою України Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» від 11 червня 2009 р. № 1508-VI, зокрема в ч. 1 ст. 369 КК України була встановлена відповідальність за пропозицію хабара, а в ч. 2 ст. 369 КК України – за давання хабара. Також передбачались кваліфіковані та особливо кваліфіковані склади давання хабара (ч. ч. 3–5 ст. 369 КК України). Варто зазначити, що 11 червня 2009 р. були прийняті Закони України: «Про засади запобігання та протидії корупції» № 1506-VI і «Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень» № 1507-VI.

Аналогічні зміни у ст. 369 КК України були внесені 07 квітня 2011 р. з прийняттям законодавцем Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» № 3207-VI. Крім того, із прийняттям Верховною Радою України Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність із стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією» від 18 квітня 2013 р. № 221-VII норми КК України про активний підкуп укотре зазнали суттєвих змін. Однією із таких змін було викладення в новій редакції ст. 369 КК України «Пропозиція або надання неправомірної вигоди службовій особі». У новій редакції викладено і ст. 368 КК України, яка безпосередньо кореспондує з положеннями ст. 369 КК України, у якій термін «хабар» замінено терміном «неправомірна вигода». Отже, у статтях розділу XVII Особливої частини КК України «Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг» уживається єдине наскрізне термінопоняття «неправомірна вигода». Цим Законом у ч. 1 ст. 369 КК України встановлено відповідальність за пропозицію надати неправомірну вигоду службовою особою, а в ч. 2 ст. 369 КК України – за надання такої вигоди службовій особі. Відповідальність за кваліфіковані та особливо кваліфіковані види давання неправомірної вигоди службовій особі передбачено ч. ч. 3–5 ст. 369 КК України.

Тобто, саме у зв'язку із прийняттям Закону України від 11 червня 2009 р. № 1508-VI уперше була встановлена кримінальна відповідальність саме за пропозицію хабара як форму

активного підкупу. Водночас зауважимо, що цей Закон, відповідно до п. 1 Прикінцевих положень, набрав чинності з дня його опублікування і мав бути введений в дію з 01 січня 2010 р., однак законодавець двічі відкладав введення його в дію, зокрема Законом України від 23 грудня 2009 р. № 1787-VI – на 01 квітня 2010 р., Законом України від 10 березня 2010 р. № 1962-VI – на 01 січня 2011 р. У підсумку Верховною Радою України Законом «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких законів України щодо запобігання та протидії корупції» від 21 грудня 2010 р. № 2808-VI всі три антикорупційні закони, прийняті 11 червня 2009 р., були визнані такими, що втратили чинність і виключені з тексту КК України лише з 05 січня 2011 р. Отже, положення Закону України від 11 червня 2009 р. № 1508-VI були чинні протягом 4 днів, а саме з 01 по 5 січня 2011 р.

Продовжуючи реформування антикорупційного законодавства, Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації рекомендацій Європейської Комісії у сфері державної антикорупційної політики» від 13 травня 2014 р. № 1261-VII, яким унесено зміни та доповнення, у тому числі до КК України. Однією з таких змін є доповнення ст. 369 КК України такою формою активного підкупу службової особи, як «обіцянка». Аналізуючи цей Закон у частині доповнення активного підкупу такою формою, як обіцянка, зазначимо, що такі зміни є обґрунтованими та відповідають узятим на себе Україною зобов'язанням перед Радою Європи у зв'язку з ратифікацією Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією Ради Європи. Разом із тим, уважаємо, що зміни потребують положення КК у частині визначення понять «пропозиції та обіцянки» надання неправомірної вигоди службовій особі.

Доповнення положень КК України спочатку «пропозицією хабара» та «пропозицією неправомірної вигоди», а в редакції ст. 369 КК України, викладеній Законом України від 13 травня 2014 р., «пропозицією, обіцянкою та наданням неправомірної вигоди службовій особі» зумовлено виконанням законодавцем зобов'язань перед Радою Європи, узятих ним у зв'язку з ратифікацією Верховною Радою України 18 жовтня 2006 р. антикорупційних Конвенцій – приведення положень національного закону про кримінальну відповідальність щодо криміналізації корупційних діянь, у тому числі так званого активного підкупу службової особи, у відповідність до стандартів Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією Ради Європи.

Тим самим у національне законодавство про кримінальну відповідальність імплементавані всі положення, що містяться у Кримінальній конвенції про боротьбу з корупцією Ради Європи щодо встановлення кримінальної відповідальності (визнання злочином у національному законодавстві) таких виявів активного підкупу, як пропозиція та обіцянка службовій особі надати їй неправомірну вигоду.

У зв'язку з прийняттям Верховною Радою України у 2001 р. КК України та внесенням до нього численних змін, на практиці можуть виникати ситуації, коли під час учинення злочину діяв один закон, при проведенні досудового слідства по кримінальному провадженні – інший, а на час розгляду провадження (справи) в суді або постановлення вироку (розгляду апеляційних чи касаційних скарг) – третій. У таких випадках може виникати питання, який із цих законів варто застосувати до суб'єкта злочину. Відповідно до ч. 4 ст. 5 КК України, при зміні кілька разів закону про кримінальну відповідальність за діяння, яке було вчинене до першої зміни, зворотню дію в часі має той закон, що скасовує злочинність діяння, пом'якшує кримінальну відповідальність або іншим чином пом'якшує становище особи.

Щодо самого діяння потрібно вказати, що в українському законодавстві про кримінальну відповідальність до внесення у КК України зазначених вище змін і доповнень пропозиція та обіцянка хабара (неправомірної вигоди) уважались стадією незакінченого злочину давання хабара. Тобто, пропозиція та обіцянка хабара не визнавались самостійними закінченими злочинами, як цього вимагає Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією Ради Європи, а розглядалася як стадія вчинення злочину. Отже, за ст. 369 КК України у редакції від 05 квітня 2001 р. за пропозицію та обіцянку хабара відповідальність могла настати або як за готування до давання хабара – ч. 1 ст. 14, ч. 1 ст. 369 КК України, або як за замах на давання хабара – ч. 2 ст. 15, ч. 1 ст. 369 КК України.

Отже, дослідження ознак, що характеризують діяння, указує на те, що, згідно зі ст. 369 КК України в редакції від 05 квітня 2001 р., давання хабара визнавалась закінченим злочином з моменту «дачі (надання)», тобто передавання хабара і прийняття хоча б його частини службовою особою, тоді як «обіцянка» і «пропозиція» являли собою лише готування чи замах на цей злочин.

Багато вчених і політиків висловлювались проти безпосередньої криміналізації такої форми «активного підкупу», як пропозиції хабара, а тим більше – обіцянки надати хабара службовій особі (неправомірну вигоду). Зокрема, В.А. Мисливий пише, що в теорії кримінального права існують загальноприйняті класичні догмати, відповідно до яких існують певні стадії, від виявлення умислу до закінченого злочину. Радянське кримінальне право не передбачало караність ідей, а передбачало караність суспільно небезпечних діянь, а отже, «виявлення умислу не містить будь-яких суспільно небезпечних діянь, а тому не може тягти кримінальної відповідальності» [12, с. 7]. Б.В. Волженкін вважає, що не підкріплена діями пропозиція хабара не утворює замаху на давання хабара [5, с. 240]. Однак із позиції приведення положень національного антикорупційного законодавства, у тому числі про кримінальну відповідальність, у відповідність до міжнародних стандартів у сфері протидії корупції, передусім до норм і стандартів Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією Ради Європи, варто констатувати, що Україна, не зробивши в Законі про ратифікацію цієї Конвенції від 18 жовтня 2006 р. жодних заяв чи застережень щодо застосування її положень (стандартів), зобов'язана передбачити в національному законодавстві про кримінальну відповідальність як окремих (самостійний) склад злочину «обіцяння та пропонування неправомірної вигоди» так званій публічній службовій особі. На обов'язковість криміналізувати пропозицію та обіцянку хабара наголошує і GRECO у згаданому Оціночному звіті по Україні [13].

Щодо санкцій, які передбачались ст. 369 КК України в попередніх редакціях, а також у чинній редакції, на нашу думку, потрібно розпочати з аналізу положень закону про кримінальну відповідальність за пропозицію і обіцянку хабара та за готування до давання хабара. Так, за пропозицію хабара (ч. 1 ст. 369 КК України), згідно із Законом України від 11 червня 2009 р. № 1508-VI, передбачалось покарання у вигляді штрафу від тридцяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеження волі на строк до двох років. За вчинення аналогічного діяння в редакції Закону України від 07 квітня 2011 р. № 3207-VI передбачалось покарання у вигляді штрафу від ста до двохсот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеження волі на строк до двох років. За вчинення діяння, передбаченого ч. 1 ст. 369 КК України в редакції Закону від 18 квітня 2013 р. № 221-VII, встановлено покарання у вигляді штрафу від двохсот п'ятдесяти до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, або громадські роботи на строк від ста шістдесяти до двохсот сорока годин, або обмеження волі на строк до двох років. Згідно з чинною редакцією ч. 1 ст. 369 КК України, за пропозицію чи обіцянку надати службовій особі неправомірну вигоду передбачено штраф від п'ятисот до семисот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, або обмеження волі на строк від двох до чотирьох років, або позбавлення волі на той самий строк зі спеціальною конфіскацією.

За давання хабара в редакції Закону від 05 квітня 2001 р. передбачалось покарання у вигляді штрафу від двохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеження волі на строк від двох до п'яти років (ч. 1 ст. 369 КК України в редакції Закону 2001 р.), тобто за пропозицію хабара відповідальність могла настати або як за готування до давання хабара – ч. 1 ст. 14, ч. 1 ст. 369 КК України, або як за замах на давання хабара – ч. 2 ст. 15, ч. 1 ст. 369 КК України, тобто таке діяння кваліфікувалось з урахуванням стадії злочину як незакінчений злочин. Важливість установлення моменту закінчення злочину давання хабара зумовлена тим, що покарання, відповідно до вимог ч. ч. 2, 3 ст. 68 КК України, за готування до вчинення злочину та замах на злочин призначається в розмірі, що не може перевищувати половину при готуванні чи дві третини при замаху строку або розміру найбільш суворого виду покарання, передбаченого санкцією статті (санкцією частини статті) Особливої частини КК України.

Відповідно до положень КК України, готування до злочину невеликої тяжкості не тягне за собою кримінальної відповідальності, оскільки давання хабара (ч. 1 ст. 369 КК України в редакції від 05 квітня 2001 р.) є злочином невеликої тяжкості, тому готування до давання хабара є злочинами невеликої тяжкості, учинення якого не тягне кримінальної відповідальності. GRECO в Оціночному звіті по Україні Інкримінації (ETS 173 і 191 GPC 2) (Тема 1) також звертає на це увагу. Так, позиція GRECO була така, що обіцянки, витребування й одержання пропозиції або обіцянки необхідно у прямій формі криміналізувати, з метою чіткого позначення таких дій як кримінально каранних, застосовувати до них ті самі правила, які застосовуються до давання, пропозиції й одержання хабара, й усунути прогалини в законодавстві [13].

За давання хабара в КК України в редакції від 05 квітня 2001 р. передбачалось покарання у вигляді штрафу від двохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеження волі на строк від двох до п'яти років (ч. 1 ст. 369). Згідно з положеннями Закону України від 11 червня 2009 р. № 1508-VI, відповідальність за давання хабара встановлювалась ч. 2 ст. 369 КК України, санкцією якої передбачалось покарання у вигляді штрафу від двохсот п'ятдесяти до семисот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеження волі на строк від двох до п'яти років, Законом України від 07 квітня 2011 р. № 3207-VI також ч. 2 ст. 369 КК України встановлювалась відповідальність за давання хабара й передбачалось покарання у вигляді штрафу від двохсот п'ятдесяти до семисот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеження волі на строк від двох до п'яти років. За ч. 2 ст. 369 КК України в редакції Закону від 18 квітня 2013 р. № 221-VII було встановлено покарання у вигляді штрафу від п'ятисот до семисот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, або обмеження волі на строк від двох до чотирьох років, або позбавлення волі на той самий строк. За надання неправомірної вигоди службовій особі в чинній редакції ч. 1 ст. 369 КК України передбачається покарання у вигляді штрафу від п'ятисот до семисот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, або обмеження волі на строк від двох до чотирьох років, або позбавлення волі на той самий строк зі спеціальною конфіскацією.

Відповідальність за давання хабара, учинене повторно, у редакції Закону від 2001 р. передбачалась у ч. 2 ст. 369 КК України і каралась позбавленням волі на строк від трьох до восьми років з конфіскацією майна або без такої. Законом України від 11 червня 2009 р. № 1508-VI за давання хабара, учинене повторно, було встановлено покарання у вигляді позбавлення волі на строк від трьох до шести років зі штрафом від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та з конфіскацією майна або без такої (ч. 3 ст. 369 КК України), а згідно з положеннями Закону України від 07 квітня 2011 р. № 3207-VI – позбавлення волі на строк від трьох до шести років зі штрафом від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та із конфіскацією майна або без такої. За вчинення діяння, відповідальність за яке передбачена ч. 3 ст. 369 КК України в редакції Закону від 18 квітня 2013 р. № 221-VII, було встановлено покарання у вигляді позбавлення волі на строк від трьох до шести років із штрафом від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та із конфіскацією майна або без такої. Чинною редакцією ч. 2 ст. 369 КК України за діяння, передбачені ч. 1 цієї статті, учинені повторно, передбачено покарання у вигляді позбавлення волі на строк від трьох до шести років зі штрафом від п'ятисот до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, із конфіскацією майна або без такої та зі спеціальною конфіскацією.

Із цього випливає висновок, що норма про відповідальність за повторне давання хабара в редакції Закону України від 11 червня 2009 р. № 1508-VI передбачала менший розмір основного покарання у вигляді позбавлення волі, ніж попередня редакція цієї самої норми.

За ч. 4 ст. 369 КК України в редакції Закону України від 11 червня 2009 р. № 1508-VI за давання хабара службовій особі, яка займає відповідальне становище, або за попередньою змовою групою осіб встановлювалась відповідальність у вигляді позбавлення волі на строк від чотирьох до восьми років із конфіскацією майна або без такої; за аналогічне діяння в

редакції Законів України від 07 квітня 2011 р. № 3207-VI і від 18 квітня 2013 р. № 221-VII установлювалось таке саме покарання. Згідно із санкцією ч. 3 ст. 369 КК України в редакції Закону від 13 травня 2014 р. № 1261-VII, за вчинення цього діяння передбачено покарання у вигляді позбавлення волі на строк від чотирьох до восьми років із конфіскацією майна або без такої та зі спеціальною конфіскацією.

Відповідно до Закону України від 11 червня 2009 р. № 1508-VI, за вчинення злочину, передбаченого ч. 5 ст. 369 КК України (давання хабара службовій особі, яка займає особливо відповідальне становище, або організованою групою осіб чи її учасником), передбачалось покарання у вигляді позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років із конфіскацією майна або без такої, а згідно з положеннями Законів України від 07 квітня 2011 р. № 3207-VI і від 18 квітня 2013 р. № 221-VII, за таке саме діяння в санкції ч. 5 ст. 369 КК України передбачалось аналогічне покарання. Згідно з чинною редакцією ч. 4 ст. 369 КК України, за вчинення цього діяння встановлено покарання у вигляді позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років із конфіскацією майна або без такої та зі спеціальною конфіскацією.

Згідно з ч. 1 ст. 5 КК України, закон про кримінальну відповідальність, який скасовує злочинність діяння, пом'якшує кримінальну відповідальність або іншим чином поліпшує становище особи, має зворотню дію в часі, тобто поширюється на осіб, які вчинили відповідні діяння до набрання таким законом чинності.

З урахуванням зазначеного вважаємо, оскільки за надання неправомірної вигоди службовій особі, учинене повторно (ч. 3 ст. 369 КК України в редакції Закону України від 11 червня 2009 р. № 1508-VI), розмір основного покарання у вигляді позбавлення волі було зменшено, а тому ч. 3 ст. 369 КК України в цій редакції має зворотню дію в часі. Водночас нормами ч. 1 ст. 369 КК України криміналізовано пропозицію надання неправомірної вигоди службовій особі; у санкції ч. 2 ст. 369 КК України за надання неправомірної вигоди службовій особі збільшено розмір покарання у вигляді штрафу; у ч. 4 ст. 369 КК України передбачено кваліфікований, а у ч. 5 ст. 369 КК України – особливо кваліфікований склади злочину надання неправомірної вигоди службовій особі – не мають зворотної дії в часі.

Висновки. Проаналізувавши зміст положень ст. 369 КК України в різних редакціях, від 05 квітня 2001 р., можемо констатувати, що ч. 3 ст. 369 КК України (норма про відповідальність за давання хабара, учинене повторно) в редакції Закону України від 11 червня 2009 р. № 1508-VI має зворотню дію в часі, оскільки передбачала менший розмір покарання, ніж відповідна норма в редакції КК України від 05 квітня 2001 р.

Список використаних джерел:

1. Андрушко П.П. Корупційні правопорушення та корупційні злочини як їх різновид: співвідношення і диференціація відповідальності за їх вчинення / П.П. Андрушко // *Право України* / Міністерство юстиції України ; Конституційний Суд України. – 2010. – № 9. – С. 90–101.
2. Андрушко П.П. Реформа українського антикорупційного законодавства у світлі міжнародно-правових зобов'язань України / П.П. Андрушко. – К. : Атіка, 2012. – 332 с.
3. Андрушко П.П. Черговий (завершальний) етап реформування антикорупційного законодавства / П.П. Андрушко // *Вісник прокуратури* / Генеральна прокуратура України ; Нац. юрид. академія України ім. Ярослава Мудрого; КНУ ім. Тараса Шевченка. – 2013. – № 4 (142). – С. 40–51.
4. Брич Л. Кримінально-правова кваліфікація корупційних діянь (з урахуванням диференціації юридичної відповідальності за новим антикорупційним законодавством України) / Л. Брич // *Юридичний вісник України*. – 2010. – № 19. – С. 14–15.
5. Волженкин Б.В. Служебные преступления / Б.В. Волженкин. – М. : Юристь, 2000. – 367 с.
6. Грудзур О.М. Кримінально-правова характеристика провокації хабара : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / О.М. Грудзур. – К., 2011. – 20 с.
7. Дудоров О.О. Правова еквілібристика, або про відмежування злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг,

від адміністративних корупційних правопорушень / О.О. Дудоров, Г.М. Зеленов // Вісник Запорізького національного університету. Серія «Юридичні науки». – 2012. – № 1. – Ч. 1. – С. 92–99.

8. Задоя К.П. Судова практика в справах про злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг: окремі тенденції, проблеми та перспективи вдосконалення. / К.П. Задоя. – К. : ТОВ «Аграр Медіа Груп», 2014. – 135 с.

9. Киричко В.М. Кримінальна відповідальність за корупцію / В.М. Киричко. – Х. : Право, 2013. – 424 с.

10. Кримінальне право (Особлива частина) : [підручник] : у 2 т. / за ред О.О. Дудорова, Є.О. Письменського. – Луганськ : Еталон-2, 2012. – Т. 2. – 2012. – 780 с.

11. Мельник М. Нові антикорупційні закони: пил в очі чи граната в руках мавпи? / М. Мельник, М. Хавронюк // Дзеркало тижня. – 2009. – № 50. – 19–25 груд.

12. Мисливий А.В. Пропозиція хабара: злочин чи виявлення умислу? / А.В. Мисливий // Юридичний вісник України. – 2010. – № 1–2. – С. 7.

13. Оціночний звіт по Україні. Інкримінації (ETS 173 і 191, GPC 2) (Тема I). Затверджений GRECO на 52-му Пленарному засіданні (Страсбург, 17–21 жовтня 2011 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minjust.gov.ua/0/anti_corruption_grecorep.

14. Тютюгін В.І. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг / В.І. Тютюгін, Ю.В. Гродецький, С.В. Гізімчук. – К., 2014. – 232 с.

15. Хавронюк М.І. Науково-практичний коментар до Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» / М.І. Хавронюк. – К. : Атіка, 2011. – 424 с.

